

Een ecologische quickscan in het kader van de Flora- en faunawet bij het Fivelcollege aan de Sikkel te Delfzijl, gemeente Delfzijl (Gr.)

S.A. Mulder

ARC-Rapporten 2006-89

Groningen
5 oktober 2006
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Aanleiding tot het uitvoeren van onderhavig onderzoek vormt een voorgenomen uitbreiding van het Fivelcollege aan de Sikkel 3 te Delfzijl. Voorafgaand aan de realisatie van de plannen diende in het kader van nationale en internationale natuurwetgeving de ecologische waarde van het terrein vastgesteld te worden. In opdracht van ICS Adviseurs te Zwolle heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een ecologische quickscan uitgevoerd. Het veldbezoek vond plaats op dinsdag 26 september 2006.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om door middel van bronnenonderzoek en een aanvullend veldbezoek vast te stellen of er wettelijk beschermde organismen in het plangebied voorkomen. Vervolgens wordt nagegaan wat de effecten van de voorgenomen plannen hierop zullen zijn en hoe deze effecten zich verhouden tot de (inter)nationale natuurwetgeving. Indien er beschermde organismen in het plangebied voorkomen, wordt tenslotte geadviseerd op welke wijze deze kunnen worden ingebed in het vervolgtraject van de plannen, of hiervoor beschermende maatregelen noodzakelijk zijn en op welke wijze deze kunnen worden gerealiseerd.

1.3 Wetgeving

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet van 1998 is gericht op gebiedsbescherming. Op basis van deze wet worden twee soorten natuurbeschermingsgebieden onderscheiden. In de eerste plaats zijn dit de Natura 2000 gebieden, ook wel bekend als de Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Hiernaast zijn de staatsnatuurmonumenten die buiten het kader van Natura 2000 vallen in de wet opgenomen. Indien door planuitvoering negatieve effecten voor een beschermd natuurterrein dreigen op te treden, dient door middel van de Habitattoets van het Ministerie van Natuur, Landbouw en Voedselkwaliteit (LNV) vastgesteld te worden welke deze effecten zijn en hoe ver hun invloed reikt (zie ook de Checklist gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 op www.minlnv.nl). In de directe omgeving van de onderzoekslocatie liggen echter geen wettelijk beschermde natuurgebieden.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ff-wet) van 2002 richt zich specifiek op soortbescherming. Deze wet omvat naast de nationale wetten voor de bescherming van plant- en diersoorten tevens de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Handelingen die nadelig kunnen uitwerken op beschermde plant- en diersoorten worden hierin verboden. Vanaf begin 2005 is een vereenvoudigde regelgeving doorgevoerd in de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) 75. Bij reguliere werkzaamheden maakt de Flora- en Faunawet op basis van de zeldzaamheid van de soort en de ingrijpendheid van de ingreep onderscheid tussen een lichte

en een uitgebreide toets. Voor beschermde soorten uit tabel 1 en 2 van het Ministerie van LNV geldt de lichte toets. Voor soorten uit tabel 1 wordt een algemene vrijstelling verleend mits de algemene zorgplicht in acht genomen wordt. Voor beschermde soorten uit tabel 2 geldt alleen een vrijstelling indien de uitvoerder een specifieke gedragscode hanteert en het toepassen hiervan kan bewijzen. Soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de AMvB zijn opgenomen in tabel 3. Voor deze soorten geldt een uitgebreide toets en moet een ontheffing worden aangevraagd. Vogels vormen een aparte groep: alle werkzaamheden waarbij vogels verontrust, verstoord of gedood worden, zijn verboden. Alleen indien bij de werkzaamheden bovengenoemde gedragscode wordt gehanteerd geldt een vrijstelling. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zijn echter over het algemeen geen specifieke beschermende maatregelen nodig (informatie ontleend aan de brochure Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! op www.minlnv.nl).

Rode Lijsten

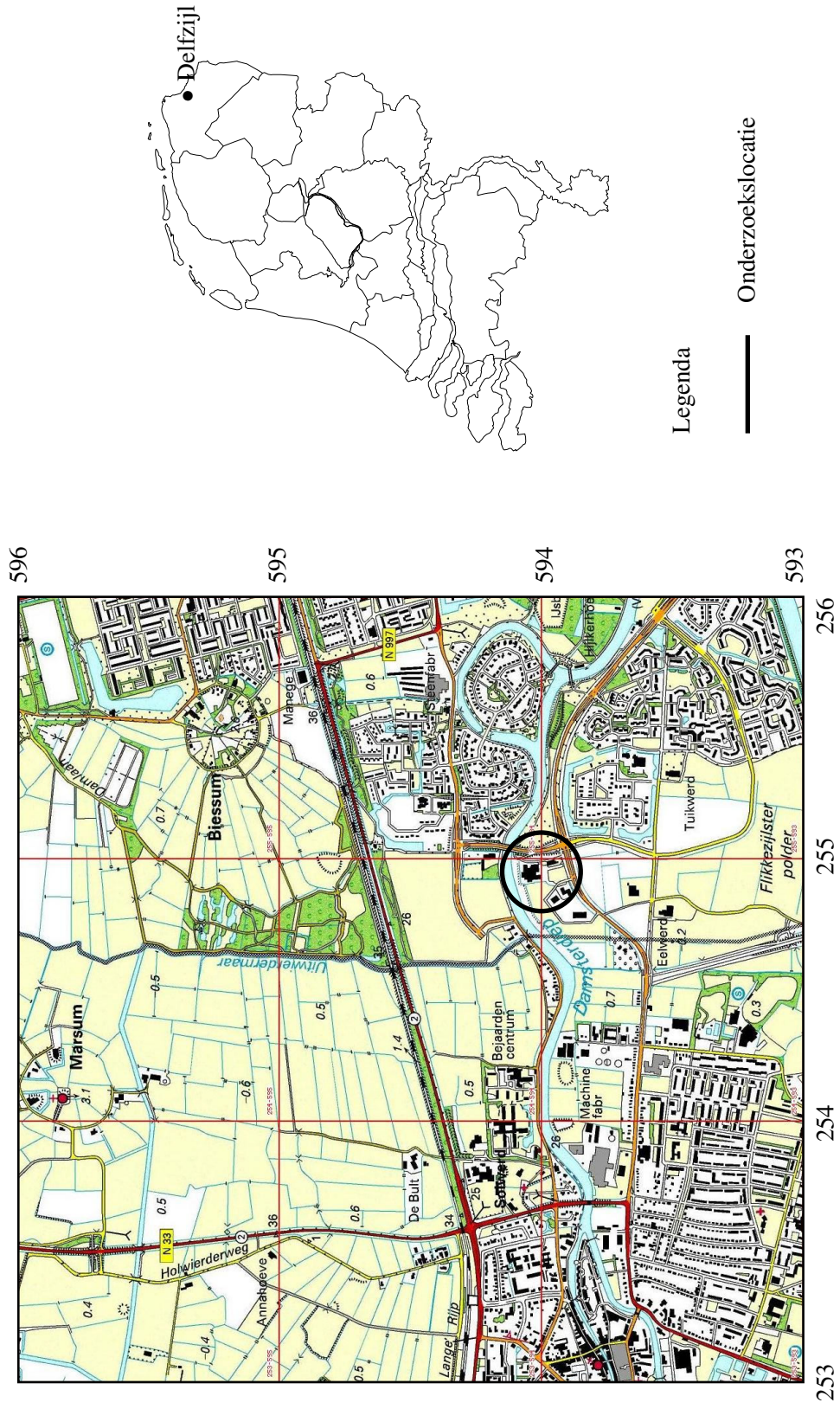
In opdracht van het Ministerie van LNV zijn tevens voor diverse soortgroepen Rode Lijsten samengesteld, die regelmatig worden bijgewerkt. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt en welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze soorten weer te doen toeneemen. Als een soort op de Rode Lijst geplaatst wordt, impliceert dit nog niet dat hij wettelijk beschermd is. Hiervoor dient de desbetreffende soort in één van de tabellen van de Flora- en Faunawet te worden gerangschikt.

1.4 Ligging van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie bevindt zich aan de Sikkel 3 op bedrijventerrein 'het Zwet', ongeveer halverwege tussen de kernen van Appingedam en Delfzijl (afb. 1). De uitbreiding zal direct ten westen en zuiden van het bestaande Fivelcollege worden gerealiseerd. Het totale oppervlak van het plangebied bedraagt bij benadering 400 m².

1.5 Objectgegevens

Provincie	Groningen
Gemeente	Delfzijl
Plaats	Delfzijl
Toponiem	Fivelcollege
Kaartblad	7F
Coördinaten	254.900/593.975
Type object	Schoolterrein: bestrating/grasveld
Bodem	Knippoldervaaggrond
Geomorfologie	Vlakte van getij-afzettingen
Grondwaterstand	V

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1.6 Werkwijze

De ecologische quickscan bestaat uit bronnenonderzoek, aangevuld met een inventariserend veldonderzoek. Door middel van het raadplegen van het Natuurloket (www.natuurloket.nl) wordt informatie verkregen met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in het kilometerhok van de onderzoekslocatie. Voor een representatief beeld van de natuurwaarde van de onderzoekslocatie en de nabije omgeving is echter in veel gevallen een inventariserend veldbezoek nodig.

De resultaten van de quickscan zijn afhankelijk van een aantal factoren, waaronder het moment van veldbezoek. Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op dinsdag 26 september 2006 tussen 09.30 en 10.30 uur. Het veldbezoek vond plaats op een ongunstig moment: voor vrijwel alle soortgroepen geldt de nazomer niet als een ideaal inventarisatiemoment. Bij elke ecologische quickscan zullen, ongeacht de expertise van de uitvoerder(s), vertegenwoordigers van enkele soortengroepen op de waarnemingslijsten ontbreken. De intentie van dit type onderzoek ligt echter niet zozeer in het nastreven van volledigheid, als wel in het op basis van ecologisch inzicht inschatten van het ecologisch potentieel van de (omgeving van de) onderzoekslocatie en het (mogelijk) voorkomen van beschermde en/of bedreigde soorten daarin.

2 Bekende natuur- en milieuwaarden

2.1 Fysische geografie en bodemopbouw

Het onderzoeksterrein is gesitueerd in het Groningse knipkleigebied, dat deel uitmaakt van het noordelijk zeekleigebied (Berendsen 2005). Een belangrijk deel van de ondergrond van het gebied bestaat uit holocene afzettingen (De Mulder et al. 2003).¹ Tot de bedijking van het gebied vanaf de Middeleeuwen vormt het Noord-Nederlandse kustlandschap een getijdenmilieu waarin afwisselend veen en klastische sedimenten zijn afgezet, en deels weer zijn geërodeerd (De Mulder et al. 2003). Op de Geomorfologische Kaart van Nederland (kaartblad 7 West/Oost, Alterra Wageningen) maakt het gebied rond Appingedam-Delfzijl aangeduid als een 'vlakte van getijafzettingen' (legenda-eenheid 1M35). Met name het noordelijke gedeelte van het knipkleigebied wordt gekenmerkt door het veelvuldig voorkomen van wierden, oude, kunstmatig opgehoogde woonplaatsen. Het verkavelingspatroon bestaat overwegend uit een onregelmatige blokverkaveling. Vanwege een slechte waterhuishouding van de knipkleigronden zijn de percelen in hoofdzaak in gebruik als grasland. Op de Bodemkaart van Nederland (kaartblad 7 Oost, Groningen, vervaardigd in 1979) ligt de onderzoekslocatie in een gebied van kalkarme knippoldervaaggronden (legenda-eenheid kMn63C). Het grondwater bevindt zich in trap V.

¹Het Holoceen is de jongste, huidige geologische periode, die omstreeks 10.000 jaar geleden begint en gekenmerkt wordt door een globale opwarming en een hiermee gepaard gaande relatieve zeespiegelstijging.

km-hok	soortgroep	FF1	FF2/3	H/V	RL	volledigheid	actualiteit
254/593	vaatplanten	–	–	–	1	matig	1975–1990
	broedvogels	–	36	–	9	goed	1994–2005
254/594	vaatplanten	–	–	–	1	matig	1975–1990
	broedvogels	–	1	–	–	slecht	1994–2005
	watervogels	–	45	–	–	redelijk	1997–1997, 2003–2004

Tabel 1 De aanwezigheid van de hoeveelheid bekende beschermde en bedreigde soorten per soortgroep in het kilometerhok van de onderzoekslocatie. Gegevens ontleend aan Het Natuurloket (www.natuurloket.nl). Aangegeven zijn tabel 1-3 van de Flora- en faunawet (FF), de Habitat- en Vogelrichtlijn (H/V) en de Rode Lijst (RL).

2.2 Natuurloket

Het Natuurloket verschaft voor elk kilometerhok (RD of Amersfoort-coördinaten) in Nederland een tabel waarin het aantal beschermde en bedreigde soorten per soortgroep wordt vermeld. De gegevens hiervoor worden ontleend aan de databases van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGOs), die vaak het resultaat zijn van doelgerichte karteringen en inventarisaties door vrijwilligers. Bij het raadplegen hiervan dient men echter in het achterhoofd te houden dat de verstrekte informatie niet in alle gevallen compleet is; niet voor elk kilometerhok zijn systematische inventarisaties uitgevoerd. Voor de kilometerhok 254/593 en 254/594, waarin de onderzoekslocatie gesitueerd is, is slechts van een zeer beperkt aantal soort(groep)en het voorkomen van beschermde of bedreigde vertegenwoordigers bekend (afb. 1 en tabel 1). Het betreft één of twee vaatplanten van de Rode Lijst en een aanzienlijke hoeveelheid broed- en watervogels. Laatstgenoemden worden zoals gezegd standaard onder de Flora- en Faunawet gerangschikt, de meerderheid hiervan zal echter rond het Damsterdiep en de Uitwierdermaar (km-hok 254/594) voorkomen. De ecologische waarde van de onderzoekslocatie lijkt op basis hiervan, en het feit dat het deel uitmaakt van een schoolterrein, waar niet of nauwelijks ruimte is voor natuurlijke ontwikkeling, zeer gering.

3 Inventariserend veldbezoek

3.1 Beschrijving van de onderzoekslocatie

De planlocatie is gesitueerd op het schoolterrein van het Fivelcollege aan de Sikkel 3 te Delfzijl. De onderzoekslocatie wordt begrensd door het bestaande Fivelcollege in het noord(west)en, een tegelpad in het oosten, een sloot in het zuiden en de Sikkel in het westen. Het noordelijke gedeelte van de onderzoekslocatie, voorheen een grasveld, bleek reeds grotendeels bestraat: hieraan werd op het moment van veldbezoek de laatste hand gelegd. Hoewel uit het vooronderzoek – de analyse van recent luchtfotomateriaal van het terrein en raadpleging van het Natuurloket – de geringe ecologische waarde van het terrein reeds naar voren was gekomen, kon de noordelijke helft op basis van deze waarneming worden afgedaan als ecologisch oninteressant. Op de zuidelijke helft van de planlocatie bevinden zich thans een verhard basketbalveld in een pas gemaaid grasveld (westelijke helft) en een bestraat

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>
Basterdwederik sp.	<i>Epilobium</i> sp.
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i> subsp. vulgare
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>
Grote weegbree	<i>Plantago major</i>
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>
Klein kruiskruid	<i>Senecio vulgaris</i>
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>
Melkdistel	<i>Sonchus</i> sp.
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>
Riet	<i>Phragmites australis</i>
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>
Straatgras	<i>Poa annua</i>
Zilverschoon	<i>Potentilla anserina</i>

Tabel 2 Geïdentificeerde wilde plantensoorten op het schoolterrein van het Fivelcollege te Delfzijl. Naamgeving conform Van der Meijden 1996.

parkeerterrein en fietsenstalling (oostelijke helft). De diverse eenheden worden van elkaar gescheiden door smalle groenstroken: perken met tuinplanten of lage struiken. Hierin hebben zich – afhankelijk van het moment waarop het laatste onderhoud heeft plaatsgehad – lokaal enkele wilde ‘onkruiden’ gevestigd. Ook tussen de (bak)stenen van de parkeerplaats en de fietsenstalling groeien enkele zeer algemene wilde planten en bladmossen.

3.2 Waarnemingen

Omdat op basis van bovenstaande beschrijving van de onderzoekslocatie duidelijk is geworden dat de ecologische waarde van het terrein (zeer) gering is, is tijdens het veldwerk volstaan met het in grote lijnen documenteren van de schaars aanwezige hogere planten (tabel 2). Er zijn geen vogelsoorten gedocumenteerd waarvan kan worden aangenomen dat het terrein systematisch deel uitmaakt van hun leefgebied. Dit is mede afhankelijk van het tijdstip van inventarisatie, dat buiten het vogelbroedseizoen valt. Ook indien dit niet het geval zou zijn geweest biedt het terrein echter weinig nest- of fourageergelegenheid voor vogels. Van de waargenomen vogelsoorten (enkele algemene meeuw- en zangvogelsoorten) kan worden aangenomen dat ze geen systematisch gebruik maken van het gebied. Bovendien zullen ze bij de realisatie van de voorgenomen plannen niet verontrust, verstoord of gedood worden. Eenzelfde redenering geldt voor vertegenwoordigers van de soortgroepen amfibieën, insecten, vissen en zoogdieren.

4 Conclusie en aanbeveling

Gesteld kan worden dat in het sterk antropogene en onnatuurlijke milieu van de onderzoekslocatie geen randvoorwaarden aanwezig zijn voor het voorkomen van wettelijk beschermde plant- en/of diersoorten: deze stellen over het algemeen zeer specifieke eisen aan hun leefmilieu, die in het plangebied niet aanwezig zijn. Het is derhalve niet noodzakelijk dat mitigerende of compenserende maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet voor de onderzoekslocatie worden genomen.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.

Meijden, R. van der, 1996. *Heukels' Flora van Nederland*. Groningen.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.